13.11.2017

Lakivaliokunta

TÄYDENTÄVÄ SELVITYS SUOMEN YRITTÄJIEN ALOITTEESTA JA SIIHEN LIITTYVÄSTÄ LISÄSELVITYKSESTÄ YRITTÄJÄN TYÖTTÖMYYSTURVAN OSALTA

Lakivaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä kirjallista lausuntoa siitä, miten Suomen Yrittäjien (jatkossa SY) vuonna 2015 tekemää aloitetta yrittäjien sosiaaliturvasta on ministeriössä arvioitu ja onko siinä esitetyistä asioista käynnistetty tai tarkoitus käynnistää lainvalmistelua. Pyydettynä selvityksenä sosiaali- ja terveysministeriön sosiaaliturva- ja vakuutusosaston etuusyksikkö esittää erityisesti yrittäjän työttömyysturvasta suhteessa käsiteltävään hallituksen esitykseen seuraavaa.

SY on ehdottanut, että yrittäjän käsite muutetaan myös työttömyysturvassa vastaamaan yrittäjän eläkelain määritelmää. Vaihtoehtoisesti vähintään perheenjäsenet, jotka eivät omista yrityksestä mitään, poistetaan työttömyysturvassa yrittäjämääritelmän alta.

Ehdotusta SY perustelee mm. sillä, että yrityksessä työskennelleet yrittäjän perheenjäsenet eivät pääse ansiosidonnaiselle työttömyysetuudelle, koska ovat olleet tietämättään väärinvakuutettuna yrittäjäkassan sijasta palkansaajakassassa.

Ehdotuksesta todetaan seuraavaa. Työttömyysturvalain yrittäjämääritelmän ero työoikeudelliseen arviointiin tai muuhun sosiaaliturvaan verrattuna johtuu työttömyysturvajärjestelmän yleisistä periaatteista. Työttömyysturvalain mukaisen yrittäjän määritelmän on tarkoitus kattaa henkilöt, jotka voivat vaikuttaa omaan työllistymiseensä tai työttömyyteensä. Yrittäjän kanssa samassa taloudessa asuvan perheenjäsenen on katsottu tässä suhteessa rinnastuvan ns. omistavaan yrittäjään.

Yrittäjällä on oikeus työttömyysturvan ansiopäivärahaan silloin, jos hän on vakuuttanut itsensä yrittäjiä vakuuttavassa työttömyyskassassa ja on jäsenyysaikana täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon. Tämä koskee myös aloitteessa tarkoitettua perheenjäsentä. Jos yrittäjäksi työttömyysturvalaissa määritelty henkilö kuuluu palkansaajia vakuuttavaan työttömyyskassaan, yritystoiminta ei kerrytä työssäoloehtoa. Näissä tilanteissa, jos yrittäjänä työllistyminen on kestänyt enintään 18 kuukautta, ansiopäiväraha voi kuitenkin eräissä tilanteissa perustua yrittäjänä työllistymistä edeltäneeseen palkkatyöhön.

Kun yrittäjänä työllistyminen päättyy, työ- ja elinkeinotoimisto (jatkossa TE-toimisto) tutkii työttömyysturvan myöntämisen työvoimapoliittiset edellytykset. Jos edellytykset täyttyvät, työttömyysetuutta voidaan lähtökohtaisesti maksaa. Tässä vaiheessa työttömyyskassa saa TE-toimistolta lausunnon jäsenensä työttömyydestä.

Tämän jälkeen, jos yrittäjä on jäsenenä yrittäjiä vakuuttavassa työttömyyskassassa, työttömyyskassa tutkii työssäoloehdon täyttymisen. Jos työssäoloehto täyttyy, ansiopäivärahan maksaminen voi käynnistyä. Jos työssäoloehto ei täyty

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi

Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709

e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

esimerkiksi siksi, että yrittäjä ei ole ollut riittävän pitkään työttömyyskassan jäsen, työttömyyskassa antaa ansiopäivärahasta kielteisen päätöksen, ja yrittäjä voi hakea työttömyysetuutta Kansaneläkelaitokselta. Kansaneläkelaitos voi myöntää etuuden joko peruspäivärahana tai työmarkkinatukena.

Jos yrittäjä on jäsenenä palkansaajia vakuuttavassa työttömyyskassassa, ja palkansaajan työssäoloehto ei täyty huomioiden edellä mainittu 18 kuukauden aika sekä se, että yrittäjänä työllistymisellä palkansaajan työssäoloehtoa ei voida kerryttää, työttömyyskassa antaa ansiopäivärahaoikeudesta kielteisen päätöksen. Jälleen yrittäjä voi hakea työttömyysetuutta Kansaneläkelaitokselta. Kansaneläkelaitos voi myöntää etuuden joko peruspäivärahana tai työmarkkinatukena.

SY:n aloitteessaan esiin tuomat ongelmatilanteet johtuvat sosiaali- ja terveysministeriön sosiaaliturva ja vakuutusosaston etuusyksikön käsityksen mukaan juuri siitä, että työttömyysturvajärjestelmässä yrittäjäksi katsottava henkilö on vakuuttanut itsensä virheellisesti työttömyyden varalta palkansaajia vakuuttavassa kassassa. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei työttömyysetuusoikeus voisi lainkaan syntyä, Kansaneläkelaitoksen maksamana. Näin ollen näissäkin tilanteissa yrittäjäksi työttömyysturvajärjestelmässä katsottava perheenjäsen voi saada työttömyysetuutta tavalla, jota ulosottokaareen ehdotetussa muutoksessa tarkoitetaan.